

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування**

Кафедра публічного управління та адміністрування

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

*Методичні рекомендації для підготовки фахівців за
ступенем вищої освіти "Магістр" за спеціальністю
"Публічне управління та адміністрування"*

Київ – 2018

УДК 343.35:351(076)

А 72

Рекомендовано до друку Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського, протокол № 4 від 20 грудня 2018 р.

Укладачі:

С. О. Кравченко, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського;

В. В. Пристайко, старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського.

Рецензенти:

Т. І. Грушева, кандидат наук з державного управління, заслужений юрист України, заступник керівника Управління роботи з персоналом Секретаріату Конституційного Суду України;

М. В. Денисюк, кандидат юридичних наук, науковий консультант Судді Конституційного Суду України.

А 72

Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : метод. рек. для підготовки фахівців за ступенем вищої освіти "Магістр" за спеціальністю "Публічне управління та адміністрування" / уклад. : С. О. Кравченко, В. В. Пристайко. – К. : УкрСІЧ, 2018. – 35 с.

У методичних рекомендаціях наведено програму і тематичний план навчальної дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", форми контролю слухачів, вимоги, питання для обговорення, тематика і рекомендовані джерела для підготовки до семінарських занять та виконання творчих робіт. Відображений короткий зміст лекційного матеріалу розділів відповідної дисципліни.

УДК 343.35:351(076)

© С. О. Кравченко,
В. В. Пристайко, укладання,
2018

© Вид-во "УкрСІЧ", 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ФОРМИ КОНТРОЛЮ	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	10
РОЗДІЛ 2. ЗДІЙСНЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	13
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	18
РОЗДІЛ 4. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ	22
ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ.....	26
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.....	27
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31

ВСТУП

Актуальність вивчення дисципліни

- Корупція є суспільною проблемою, що на міжнародному рівні визнана актуальною не лише для окремо взятих країн, а й для світової спільноти в цілому. Зокрема, у Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції висловлене переконання в тому, що корупція вже не є локальною проблемою, а перетворилася на транснаціональне явище, яке впливає на суспільства й економіки всіх країн, що зумовлює винятково важливе значення міжнародного співробітництва в галузі запобігання корупції та контролю за нею. Антикоруptionна діяльність стала важливою складовою нової управлінської концепції "відкритого уряду".
- Для України ефективна антикорупційна політика є критично важливою з огляду на високий рівень корупції у нашій державі, що визнаний політичним керівництвом, вітчизняними та зарубіжними аналітиками, відповідними міжнародними інституціями. Корупція в сучасних умовах стала чинником, що негативно впливає на всі сфери суспільного життя, виступає серйозною перешкодою для здійснення системних реформ та становить загрозу національній безпеці України. Корупція є однією з основних причин падіння рівня суспільної довіри до інститутів публічної влади.
- Важливе значення для розв'язання проблеми корупції має формування антикорупційної культури українського суспільства. Насамперед, це стосується посадових осіб органів публічної влади, оскільки високий рівень корупції в Україні великою мірою пов'язаний з культурою, менталітетом, традиціями корупційної діяльності у цих органах. Одним з основних напрямів поступового запровадження антикорупційної культури є відповідна освіта державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування.
- Дисципліна входить до циклу вибіркової дисциплін освітньо-професійних програм підготовки магістрів за спеціальністю "Публічне управління та адміністрування".

Метою викладання навчальної дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні" є формування у студентів знань щодо антикорупційної діяльності в публічному управлінні, вмінь та навичок використовувати ці знання у практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні" є надати систематизовані знання щодо теорії і практики здійснення антикорупційної політики в публічному управлінні, сформувані умінь та навички розробки організаційно-правових механізмів антикорупційної діяльності в публічному управлінні, налагодження взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції.

Результати навчання

Після вивчення дисципліни слухачі повинні:

знати:

- основні поняття щодо корупції та антикорупційної діяльності;
- теоретичні засади антикорупційної політики та запобігання корупції в публічному управлінні;
- універсальні напрями і типові шляхи реалізації антикорупційної політики в умовах сучасного суспільства;
- теоретичні напрацювання та кращий досвід щодо побудови і функціонування механізмів запобігання корупції в публічному управлінні;

вміти:

- проводити аналітичні дослідження різних форм і типів корупції, їх деструктивного впливу на суспільство;
- визначати і обґрунтовувати стратегічні підходи, основні напрями та пріоритети антикорупційної політики в Україні;
- здійснювати комплексну діагностику корупціогенних чинників та розробляти рекомендації щодо їх усунення;
- виявляти стан та надавати пропозиції щодо удосконалення механізмів запобігання корупції в публічному управлінні.

Навчальна стратегія дисципліни

Досягнення результатів навчання здійснюється шляхом:

- *проведення лекцій* для надання слухачам необхідних знань;
- *самостійного навчання слухачів* на основі розроблених для дисципліни навчально-методичних матеріалів;
- *участі слухачів у семінарських заняттях* з метою розвитку критичного мислення, формування та розвитку здатності аналізувати проблеми корупції і розробляти рекомендації щодо розробки ефективної антикорупційної стратегії, механізмів запобігання та протидії корупції;
- *виконання і презентації індивідуальних завдань* у вигляді творчих робіт до розділів дисципліни;
- *проведення підсумкового контролю* засвоєння знань.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Тема 1.1. Сутність корупції та її вплив на сучасне суспільство

Тема 1.2. Поняття антикорупційної політики та запобігання корупції в публічному управлінні

Тема 1.3. Принципи антикорупційної діяльності в публічному управлінні

РОЗДІЛ 2. ЗДІЙСНЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Тема 2.1. Стратегічні підходи до антикорупційної політики в публічному управлінні

Тема 2.2. Виявлення корупціогенних чинників як основа розробки антикорупційних програм

Тема 2.3. Напрями реалізації антикорупційної політики в публічному управлінні

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Тема 3.1. Правові засади запобігання корупції в публічному управлінні

Тема 3.2. Організаційні механізми антикорупційної діяльності в публічному управлінні

РОЗДІЛ 4. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

Тема 4.1. Роль та можливості участі громадянського суспільства у запобіганні корупції

Тема 4.2. Співпраця державних органів з громадськістю у запобіганні корупції

Тема 4.3. Громадський контроль як засіб запобігання корупції

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	всього	денна форма				всього	заочна форма			
		у тому числі					у тому числі			
1	2	л	п	сем.	с. р.	7	л	п	сем.	с. р.
	3	4	5	6		8	9	10	11	
Розділ 1. Теоретичні засади антикорупційної політики та запобігання корупції в публічному управлінні										
Тема 1.1. Сутність корупції та її вплив на сучасне суспільство	14	2			12	14	2			12
Тема 1.2. Поняття антикорупційної політики та запобігання корупції в публічному управлінні	10				10	10				10
Тема 1.3. Принципи антикорупційної діяльності в публічному управлінні	16	2		2	12	16	2		2	12
Разом за розділом 1	40	4		2	34	40	4		2	34
Розділ 2. Здійснення антикорупційної політики в публічному управлінні										
Тема 2.1. Стратегічні підходи до антикорупційної політики в публічному управлінні	12	2			10	12	2			10
Тема 2.2. Виявлення корупціогенних чинників як основа розробки антикорупційних програм	14			2	12	14			2	12
Тема 2.3. Напрями реалізації антикорупційної політики в публічному управлінні	14	2		2	10	14	2			12
Разом за розділом 2	40	4		4	32	40	4		2	34
Розділ 3. Організаційно-правові механізми антикорупційної діяльності в публічному управлінні										
Тема 3.1. Правові засади запобігання корупції в публічному управлінні	16	2		2	12	16			2	14
Тема 3.2. Організаційні механізми антикорупційної діяльності в публічному управлінні	14	2			12	14	2			12
Разом за розділом 3	30	4		2	24	30	2		2	26
Розділ 4. Взаємодія держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції										
Тема 4.1. Роль та можливості участі громадянського суспільства	12	2			10	12				12

у запобіганні корупції										
Тема 4.2. Співпраця державних органів з громадськістю у запобіганні корупції	14	2	2	10	14	2			12	
Тема 4.3. Громадський контроль як засіб запобігання корупції	14		2	12	14			2	12	
Разом за розділом 4	40	4	4	32	40	2		2	36	
Усього годин	150	16		12	122	150	12		8	130

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у межах дисципліни оцінюються на основі:

- виконання і презентації творчих робіт;
- участі у семінарських заняттях;
- підсумкового контролю засвоєння знань.

Максимальна кількість балів за вивчення дисципліни – 100.

Розподіл балів для денної форми навчання

Поточний контроль										Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1		Розділ 2			Розділ 3		Розділ 4				
C1.3	TP1	C2.2	C2.3	TP2	C3.1	TP3	C4.2	C4.3	TP4	30	100
5	10	5	5	10	5	10	5	5	10		

C1.3 ... C4.3 – семінарські заняття до тем розділів

TP1 ... TP4 – творчі роботи до розділів

Розподіл балів для заочної форми навчання

Поточний контроль								Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Розділ 4			
C1.3	TP1	C2.2	TP2	C3.1	TP3	C4.3	TP4	30	100
7	10	8	10	8	10	7	10		

C1.3 ... C4.3 – семінарські заняття до тем розділів

TP1 ... TP4 – творчі роботи до розділів

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Мета: Сформувати у слухачів:

- уявлення про сутність та наслідки корупції, антикорупційної політики в публічному управлінні, розуміння її місії та загальних напрямів;
- систематизовані знання принципів антикорупційної діяльності в публічному управлінні;
- вміння і навички аналізувати негативні наслідки корупції, розробляти рекомендації щодо реалізації принципів антикорупційної діяльності у практиці публічного управління.

Короткий зміст лекційного матеріалу розділу.

Підходи до теоретичного розуміння корупції. Основні форми та риси корупції. Визначення корупції у вітчизняному законодавстві. Корупція у світовому вимірі. Корупція як інституційна пастка. Суспільні наслідки корупції. Політична, адміністративна та побутова корупція. Цивілізаційні моделі корупції. Transparency International та її дослідження корупції. Дослідження корупції інших міжнародних організацій. Визначення антикорупційної політики в публічному управлінні. Розуміння місії антикорупційної політики. Загальні напрями антикорупційної політики. Запобігання корупції як пріоритет антикорупційної політики. Складові суспільної організації, що спрямована на запобігання корупції. Двадцять керівних принципів боротьби з корупцією Ради Європи. Теоретичні принципи державно-правової політики протидії корупції. Виділення основних груп принципів антикорупційної діяльності в публічному управлінні. Загальні принципи антикорупційної діяльності. Правові принципи антикорупційної діяльності. Управлінські принципи антикорупційної діяльності. Економічні принципи антикорупційної діяльності. Принципи взаємодії держави та суспільства у антикорупційній діяльності.

Види навчальної діяльності, передбачені у розділі 1

Творча робота до розділу 1

Мета: формування систематизованих знань основ антикорупційної політики та запобігання корупції в публічному управлінні, умінь аналізувати різні аспекти корупції та визначати можливості запобігання цьому явищу.

Написання та оформлення творчої роботи: здійснюється за вимогами, що наведені у відповідному розділі методичних рекомендацій.

Рекомендовані теми творчих робіт до розділу 1

1. Сучасні вітчизняні та зарубіжні підходи до розуміння корупції.

2. Еволюція розуміння корупції у вітчизняному законодавстві.
3. Корупція як інституційна пастка.
4. Поняття й особливості політичної, адміністративної та побутової корупції.
5. Дослідження Transparency International у галузі корупції.
6. Географічні моделі корупції та їх прояви в Україні.
7. Сучасні особливості корупції в Україні.
8. Вплив культури суспільства на рівень корупції.
9. Історична еволюція корупції як суспільного явища.
10. Типові корупційні прояви в економічній сфері в Україні.
11. Типові корупційні прояви у внутрішньополітичній сфері в Україні.
12. Корупція як невід'ємний атрибут держави.
13. Місія та загальні цілі вітчизняної антикорупційної політики на сучасному етапі.
14. Запобігання корупції як пріоритет антикорупційної політики в Україні.
15. Поняття запобігання корупції: сучасне розуміння.
16. Принципів антикорупційної діяльності у міжнародних документах.
17. Принципи взаємодії держави і суспільства у антикорупційній діяльності та можливості їх реалізації в Україні.
18. Значення реформи публічного управління для запобігання корупції.
19. Управлінські принципи антикорупційної діяльності та стан їх впровадження в Україні.
20. Системність антикорупційної політики: поняття і практична реалізація.

Семінарське заняття до теми 1.3

"Принципи антикорупційної діяльності в публічному управлінні"

Мета: розвиток умінь розробляти рекомендації щодо реалізації принципів антикорупційної діяльності у вітчизняній практиці.

Питання для обговорення:

1. Зміст двадцяти керівних принципів боротьби з корупцією Ради Європи.
2. Зміст принципів державно-правової політики протидії корупції.
3. Загальні принципи антикорупційної діяльності, їх врахування і дотримання у практиці публічного управління (політичне забезпечення; системність; акцент на запобіганні корупції; обов'язковість та жорсткість покарання; відшкодування збитків; науковість; міжнародне співробітництво).
4. Правові принципи антикорупційної діяльності, їх врахування і дотримання у практиці публічного управління (верховенство права; законність; правова регламентація).
5. Управлінські принципи антикорупційної діяльності, їх врахування і дотримання у практиці публічного управління (координація; контролюваність; системне удосконалення публічного управління; етизація).
6. Економічні принципи антикорупційної діяльності, їх врахування і дотримання у практиці публічного управління (відділення влади від бізнесу;

використання економічних механізмів).

7. Принципи взаємодії держави та суспільства у антикорупційній діяльності, їх врахування і дотримання у практиці публічного управління (відкритість та прозорість; підзвітність; державно-громадське партнерство).

Джерела для обов'язкового вивчення:

1. Конспект лекцій з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 1.
2. Методичні рекомендації з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 1.

Рекомендовані додаткові джерела для вивчення:

1. Антикоррупционная политика : учеб. пособ. / под ред. Г. Сатарова. – М. : РА "СПАС", 2004. – 368 с.
2. Антикорупційна політика держави: складові та напрями реалізації : навч. посіб. / авт. кол. : С. М. Серьогін (кер. авт. кол.), В. В. Баштанник, Н. А. Липовська та ін. ; за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 476 с.
3. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : навч. посіб. / І. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – К. : Вид-во Ліра-К, 2016. – 192 с.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування : монографія / авт. кол. : В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер. авт. кол.) та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. – К. : Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524 с.
5. Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // *Голос України*. – 2014. – 25 жовт.
6. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / авт. кол. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), О. В. Руснак, А. М. Мудров, С. О. Кравченко та ін. ; за ред. А. М. Михненка. – 4-те вид., перероб. й доп. – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2013. – 666 с.
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : підписана 31 жовт. 2003 р. ; ратифікована Україною 18 жовт. 2006 р. // *Відом. Верхов. Ради України*. – 2007. – № 49. – С. 2048.
8. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією : підписана 27 січ. 1999 р. ; ратифікована Україною 18 жовт. 2006 р. // *Відом. Верхов. Ради України*. – 2007. – № 47. – С. 2028.
9. Михненко А. М. Корупція як негативне суспільне явище : навч.-метод. матеріали / А. М. Михненко, С. О. Кравченко. – К. : НАДУ, 2011. – 152 с.
10. Про двадцять принципів боротьби з корупцією : Резолюція (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи від 6 листоп. 1997 р. № 994_845. – http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_845&p=1293820863867619

РОЗДІЛ 2. ЗДІЙСНЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Мета: Сформувати у слухачів:

- наукове розуміння сутності, переваг та недоліків стратегічних підходів до антикорупційної політики в публічному управлінні;
- комплексне уявлення про корупціогенні чинники в сучасному суспільстві та публічному управлінні;
- вміння та навички визначати шляхи реалізації антикорупційної політики в публічному управлінні на основі діагностування корупціогенних чинників.

Короткий зміст лекційного матеріалу розділу.

Наявність довгострокової стратегії як основа антикорупційної політики в публічному управлінні. Три загальні стратегічні підходи до антикорупційної політики в публічному управлінні: "війна" з корупцією; системне усунення причин корупції; "свідома пасивність" щодо корупції. Приклади реалізації, переваги та недоліки кожного підходу. Системне усунення причин корупції як базовий підхід до антикорупційної політики. Необхідність поєднання стратегічних підходів. Поняття, загальна характеристика корупціогенних чинників, їх класифікація за сферами виникнення. Політичні, економічні, соціальні, правові, управлінські, психологічні та культурно-етичні корупціогенні чинники, їх різновиди та зміст. Доцільність спрямування антикорупційної політики в першу чергу на виявлення та усунення корупціогенних чинників. Основні напрями антикорупційної політики в публічному управлінні: корекція законодавства з метою зменшення відповідних причин корупції; удосконалення засад формування і організації вищих органів державної влади; структурно-функціональне упорядкування системи органів виконавчої влади; зміна принципів державної служби і контроль за майновим становищем представників влади; ефективний контроль за розподілом і витрачанням бюджетних коштів; удосконалення економічної політики; зміцнення судової влади; формування антикорупційної культури суспільства.

Види навчальної діяльності, передбачені у розділі 2

Творча робота до розділу 2

Мета: формування систематизованих знань про стратегічні підходи до антикорупційної політики та корупціогенні чинники в публічному управлінні, а також типові напрями та шляхи антикорупційної діяльності.

Написання та оформлення творчої роботи: здійснюється за вимогами, що наведені у відповідному розділі методичних рекомендацій.

Рекомендовані теми творчих робіт до розділу 2

1. Стратегія "війни" з корупцією: сутність, переваги, недоліки.
2. Зарубіжний досвід реалізації стратегії "війни" з корупцією.
3. Стратегія системного усунення причин корупції як основа антикорупційної політики.
4. Сутність, переваги та недоліки стратегії "свідомої пасивності" щодо корупції.
5. Приклади реалізації стратегії системного усунення причин корупції у зарубіжних країнах.
6. Стратегічні підходи до антикорупційної політики у сучасних вітчизняних умовах.
7. Необхідність та основні різновиди антикорупційної стратегії: зарубіжний досвід для України.
8. Сучасні класифікації корупціогенних чинників.
9. Роль політичної еліти у зменшенні рівня корупції.
10. Економічні корупціогенні чинники: сутність та особливості прояву в Україні.
11. Загальна характеристика та вітчизняні прояви політичних корупціогенних чинників.
12. Вплив політичних партій на рівень корупції.
13. Правові корупціогенні чинники: сутність, класифікація, прояви в Україні.
14. Сутність та значення антикорупційної експертизи.
15. Корупціогенні чинники у галузі надання адміністративних послуг: сутність, прояви в Україні, можливості усунення.
16. Шляхи формування антикорупційної культури українського суспільства.
17. Структурно-функціональне упорядкування системи органів державної влади як напрям запобігання корупції.
18. Шляхи удосконалення економічної політики для запобігання корупції.
19. Зміцнення судової влади як пріоритетний напрям протидії корупції в Україні.
20. Принципи державної служби у контексті запобігання корупції.
21. Універсальні напрями реалізації антикорупційної політики щодо запобігання корупції та їх актуальність для України.

Семінарське заняття до теми 2.2

"Виявлення корупціогенних чинників як основа розробки антикорупційних програм"

Мета: формування та розвиток вмінь і навичок виявляти корупціогенні чинники в сучасному суспільстві та публічному управлінні, розробляти рекомендації щодо їх усунення.

Питання для обговорення:

1. Поняття корупціогенних чинників, важливість їх усунення для антикорупційної діяльності.
2. Основні підходи до класифікації корупціогенних чинників.
3. Політичні корупціогенні чинники, їх виявлення та можливості усунення (несприятливі характеристики політичної еліти; політична нестабільність; недосконалість механізмів взаємовідносин органів державної влади з політичними партіями; відсутність стійких традицій демократії; недоліки регулювання державою фінансування політичних партій тощо).
4. Економічні корупціогенні чинники, їх виявлення та можливості усунення (надлишкове втручання держави у економіку; недоліки системи оплати праці державних службовців; неадекватна податкова політика; низький рівень економічного розвитку; висока забезпеченість країни природними ресурсами тощо).
5. Соціальні корупціогенні чинники, їх виявлення та можливості усунення (низька освіченість суспільства; слабкість громадянського суспільства тощо).
6. Правові корупціогенні чинники, їх виявлення та можливості усунення (нерозвиненість антикорупційного законодавства; прогалини у правовому регулюванні суспільних відносин; суперечності між положеннями різних нормативно-правових актів; заплутаність та розпорошеність правового регулювання тощо).
7. Управлінські корупціогенні чинники, їх виявлення та можливості усунення (слабка дієвість державного контролю; структурно-функціональні недоліки системи державних органів; непрозорість їх діяльності; невпорядкованість загальної адміністративної процедури; нерозвиненість адміністративного судочинства; недоліки надання адміністративних послуг тощо).
8. Психологічні корупціогенні чинники, їх виявлення та можливості усунення (виробництво за допомогою ЗМІ корупційних стереотипів; гіперболізація у суспільній свідомості корумпованості державного апарату; поширення думки про безглуздість індивідуальної протидії корупції тощо).
9. Культурно-етичні корупціогенні чинники, їх виявлення та можливості усунення (відсутність надособистісних цінностей, ідеалів та моральних заборон; розходження між суспільними уявленнями про корупцію та її законодавчим визначенням; існування подвійних моральних стандартів щодо корупції; нерозуміння гостроти корупційної проблеми у суспільстві тощо).

Семінарське заняття до теми 2.3

"Напрями реалізації антикорупційної політики в публічному управлінні"

Мета: формування та розвиток вмінь і навичок визначати напрями реалізації антикорупційної політики в публічному управлінні на основі прийнятих у міжнародній практиці типових підходів та інструментів.

Питання для обговорення:

1. Універсальні напрями антикорупційної політики відповідно до міжнародного досвіду.
2. Шляхи усунення правових корупціогенних чинників.
3. Законодавче унормування лобізму як важливий напрям запобігання корупції.
4. Ліквідація поєднань типів функцій державних органів, що породжують конфлікти інтересів.
5. Удосконалення механізмів відносин між адміністративними органами та приватними (фізичними і юридичними) особами.
6. Регулювання процедур проходження державної служби для усунення корупціогенних чинників.
7. Контроль бюджетного процесу та удосконалення економічної політики з погляду корупції.
8. Зниження рівня корупції в судовій системі і підвищення правової ефективності цієї системи в боротьбі з корупцією "зовні".
9. Формування антикорупційної культури суспільства.

Джерела для обов'язкового вивчення:

1. Конспект лекцій з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 2.
2. Методичні рекомендації з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 2.

Рекомендовані додаткові джерела для вивчення:

1. Антикоррупционная политика : учеб. пособ. / под ред. Г. Сатарова. – М. : РА "СПАС", 2004. – 368 с.
2. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : навч. посіб. / І. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – К. : Вид-во Ліра-К, 2016. – 192 с.
3. Борьба с коррупцией в переходный период. Вклад в обсуждение стратегии / под рук. С. Прадхана. – Вашингтон : Всемирный банк, 2000. – 162 с. – <http://ravroz.ru/files/borbaskorrupt.pdf>
4. Закон України "Про державну службу" від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // Голос України. – 2015. – 31 груд.
5. Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // Голос України. – 2014. – 25 жовт.
6. Закон України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки" від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VII // Голос України. – 2014. – 25 жовт.
7. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / авт. кол. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), О. В. Руснак, А. М. Мудров, С. О. Кравченко та ін. ; за ред. А. М. Михненка. – 4-те вид., перероб. й доп. – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2013. – 666 с.

8. Коррупция в мире и международная стратегия борьбы с ней : монография / под ред. В. А. Номоконова. – Владивосток : Юрид. ин-т ДВГУ, 2004. – 200 с.
9. Корупційні ризики надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності в Україні / І. Коліушко, В. Тимощук, І. Бекешкіна, О. Банчук та ін. – К. : Москаленко О.М. ФОП, 2009. – 196 с.
10. Корупція в Україні : причини поширення та механізми протидії. Зелена книга державної політики / Дрьомов С. В., Кальниш Ю. Г., Клименко Д. Б. та ін. – К. : ДП "НВЦ "Пріоритети", 2010. – 88 с.
11. Кравченко С. О. Напрями формування антикорупційної культури українського суспільства / С. О. Кравченко, І. В. Пантелейчук // Вісн. НАДУ. – 2012. – № 2. – С. 5-13.
12. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : монографія / М. І. Мельник. – К. : Атіка, 2001. – 304 с.
13. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія / Є. В. Невмержицький. – К. : КНТ, 2008. – 368 с.
14. Основы противодействия коррупции : учеб. пособ. / под ред. И. И. Рогова, К. А. Мамаи, С. Ф. Бычковой. – Алматы : ОФ "Транспаренси Казахстан" ; ОФППИ "Интерлигал" в Казахстане, 2004. – 328 с.
15. Полтерович В. М. Факторы коррупции / В. М. Полтерович // Экономика и мат. методы. – 1998. – Т. 34. – Вып. 3. – С. 30-39.
16. Pope J. Confronting corruption: The elements of a national integrity system / J. Pope. – Berlin : Transparency International, 2000. – 364 p. – <http://www.transparency.org/publications/sourcebook>
17. UN anti-corruption toolkit / ed. by P. Langseth. – 2d ed. – Vienna : United Nations, 2004. – 655 p. – http://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/toolkit/corruption_un_anti_corruption_toolkit_sep04.pdf

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Мета: Сформувати у слухачів:

- комплексне уявлення про правові засади запобігання корупції в публічному управлінні;
- систематизовані знання організаційних механізмів антикорупційної діяльності в публічному управлінні;
- вміння та навички виявляти недоліки і розробляти пропозиції щодо удосконалення правового регулювання та організаційного забезпечення антикорупційної діяльності в системі публічного управління.

Короткий зміст лекційного матеріалу розділу.

Комплекс міжнародних антикорупційних документів, їх загальна характеристика. Закон України "Про запобігання корупції" як основний антикорупційний нормативно-правовий акт. Законодавчі акти щодо боротьби з корупційними правопорушеннями. Нормативно-правове забезпечення діяльності спеціальних антикорупційних державних органів. Нормативно-правові акти щодо державної антикорупційної політики. Нормативно-правові акти з питань антикорупційної експертизи. Відомчі документи з питань антикорупційної діяльності. Класифікація органів з протидії корупції за рівнями публічної влади. Класифікація суб'єктів протидії корупції за функціональним призначенням. Вищі органи державної влади у антикорупційній діяльності. Спеціальні державні антикорупційні органи: зарубіжний досвід та вітчизняна модель. Умови ефективної діяльності державних антикорупційних органів. Суб'єкти безпосередньої правоохоронної діяльності у галузі боротьби з корупцією в Україні. Уповноважені підрозділи (особи) з питань запобігання та виявлення корупції в органах виконавчої влади.

Види навчальної діяльності, передбачені у розділі 3

Творча робота до розділу 3

Мета: формування уявлень про організаційно-правові механізми антикорупційної діяльності в публічному управлінні та можливості їх удосконалення.

Написання та оформлення творчої роботи: здійснюється за вимогами, що наведені у відповідному розділі методичних рекомендацій.

Рекомендовані теми творчих робіт до розділу 3

1. Характеристика основних міжнародних антикорупційних документів.
2. Основний зміст Закону України "Про запобігання корупції" у порівнянні з

- попередніми законодавчими актами.
3. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення відповідно до Закону України "Про запобігання корупції".
 4. Засади державної антикорупційної політики у вітчизняному законодавстві.
 5. Види корупційних злочинів згідно з Кримінальним кодексом України.
 6. Види корупційних правопорушень у Кодексі України про адміністративні правопорушення.
 7. Антикорупційні ідеї нового Закону України "Про державну службу".
 8. Правові засади антикорупційної експертизи в Україні.
 9. Правила етичної поведінки державних службовців як інструмент запобігання корупції.
 10. Правова регламентація функціонування Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення.
 11. Правова регламентація проведення службових розслідувань.
 12. Підзаконні акти у сфері антикорупційної діяльності в Україні: загальна характеристика.
 13. Основні різновиди суб'єктів протидії корупції в Україні.
 14. Роль вищих органів державної влади України у антикорупційній діяльності.
 15. Спеціальні державні антикорупційні органи як ключовий елемент організаційного забезпечення антикорупційної діяльності в Україні.
 16. Проблеми функціонування уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у апаратах органів виконавчої влади.
 17. Роль Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у запобіганні та протидії корупції в Україні.
 18. Національне антикорупційне бюро України: статус, порядок формування, основні функції, гарантії незалежності.
 19. Національне агентство з питань запобігання корупції як ключова структура у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики.
 20. Діяльність Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України у галузі боротьби з корупцією.
 21. Шляхи забезпечення ефективності діяльності державних антикорупційних органів.

Семінарське заняття до теми 3.1

"Правові засади запобігання корупції в публічному управлінні"

Мета: формування та розвиток вмій і навичок виявлення та усунення недоліків правового регулювання суспільних процесів з метою запобігання та протидії корупції, а також удосконалення нормативно-правового забезпечення антикорупційної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні конвенції з питань запобігання корупції.
2. Документи Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO).
3. Закон України "Про запобігання корупції".
4. Антикорупційні механізми, передбачені Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України.
5. Антикорупційні механізми у Кодексі України про адміністративні правопорушення.
6. Основні антикорупційні положення у Законі України "Про державну службу".
7. Правові засади діяльності спеціальних організаційних структур, призначених для запобігання та протидії корупції.
8. Правові засади антикорупційної політики.
9. Правові засади проведення антикорупційної експертизи.
10. Відомчі правові документи щодо виявлення корупційних правопорушень.
11. Спеціальні перевірки як механізм запобігання корупції.
12. Правила етичної поведінки державних службовців як антикорупційний інструмент.

Джерела для обов'язкового вивчення:

1. Конспект лекцій з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 3.
2. Методичні рекомендації з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 3.

Рекомендовані додаткові джерела для вивчення:

1. Антикорупційна політика держави: складові та напрями реалізації : навч. посіб. / авт. кол. : С. М. Серьогін (кер. авт. кол.), В. В. Баштанник, Н. А. Липовська та ін. ; за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 476 с.
2. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : навч. посіб. / І. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – К. : Вид-во Ліра-К, 2016. – 192 с.
3. Бездольний М. Ю. Державно-правовий механізм протидії корупції / М. Ю. Бездольний // Форум права. – 2009. – № 2. – С. 38-43.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування : монографія / авт. кол. : В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер. авт. кол.) та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. – К. : Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524 с.
5. Деякі питання проведення антикорупційної експертизи : наказ Міністерства юстиції України від 18 берез. 2015 р. № 383/5 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 24. – С. 443.

6. Закон України "Про державну службу" від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // *Голос України*. – 2015. – 31 груд.
7. Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // *Голос України*. – 2014. – 25 жовт.
8. Закон України "Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів" від 10 листоп. 2015 р. № 772-VIII // *Голос України*. – 2015. – 10 груд.
9. Закон України "Про Національне антикорупційного бюро України" від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII // *Голос України*. – 2014. – 25 жовт.
10. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / авт. кол. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), О. В. Руснак, А. М. Мудров, С. О. Кравченко та ін. ; за ред. А. М. Михненка. – 4-те вид., перероб. й доп. – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2013. – 666 с.
11. Клеменчич Г. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей / Г. Клеменчич, Я. Стусек. – Париж : ОЕСР, 2007. – 132 с. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
13. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // *Голос України*. – 2001. – 19 черв.
14. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // *Голос України*. – 2012. – 19 трав.
15. Питання запобігання та виявлення корупції : постанова Кабінету Міністрів України від 4 верес. 2013 р. № 706 // *Уряд. кур'єр*. – 2013. – 3 жовт.
16. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи : наказ Міністерства юстиції України від 23 черв. 2010 р. № 1380/5. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1380323-10>
17. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення : наказ Міністерства юстиції України від 11 січ. 2012 р. № 39/5 // *Офіц. вісн. України*. – 2012. – № 6. – С. 63.
18. Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців : постанова Кабінету Міністрів України від 11 лют. 2016 р. № 65 // *Уряд. кур'єр*. – 2016. – 20 лют.
19. Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції : постанова Кабінету Міністрів України від 18 берез. 2015 р. № 118 // *Офіц. вісн. України*. – 2015. – № 24. – С. 31.

РОЗДІЛ 4. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

Мета: Сформуванню у слухачів:

- наукове розуміння сутності та шляхів державно-громадської співпраці у запобіганні корупції;
- систематизовані знання методологічного інструментарію взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції;
- вміння та навички обґрунтовувати доцільність, основні форми та механізми дієвої участі громадянського суспільства у антикорупційній діяльності.

Короткий зміст лекційного матеріалу розділу.

Необхідність активної взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції. Законодавчо визначені можливості участі громадськості в діяльності щодо запобігання корупції. Оцінювання ефективності взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції. Забезпечення прозорості діяльності органів публічної влади як важливий антикорупційний напрям. Механізми забезпечення доступу громадян до публічної інформації. Сутність та значення державно-громадської співпраці у запобіганні корупції на принципах партнерства. Роль ЗМІ у антикорупційній діяльності, засади відповідної діяльності. Основні шляхи розвитку антикорупційної співпраці державних органів з громадськими організаціями і громадянами. Хартія громадян (споживачів) як антикорупційний інструмент на низовому рівні. Сутність громадського контролю та його значення у запобіганні корупції. Принципи здійснення громадського контролю. Інституційна база громадського контролю. Методи громадського контролю. Умови дієвості громадського контролю.

Види навчальної діяльності, передбачені у розділі 4

Творча робота до розділу 4

Мета: формування уявлень про сутність, шляхи та інструменти взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції, специфіку їх застосування у вітчизняних умовах.

Написання та оформлення творчої роботи: здійснюється за вимогами, що наведені у відповідному розділі методичних рекомендацій.

Рекомендовані теми творчих робіт до розділу 4

1. Інститути громадянського суспільства як важливі суб'єкти антикорупційної діяльності.
2. Шляхи підвищення ролі громадянського суспільства у антикорупційній

- діяльності.
3. Забезпечення прозорості діяльності органів публічної влади як важливий антикорупційний напрям.
 4. Інституційне забезпечення реалізації права громадян на доступ до інформації.
 5. Підходи та засоби інформування громадян про діяльність органів публічної влади.
 6. Законодавчі можливості участі громадськості у запобіганні корупції в Україні.
 7. Роль ЗМІ у антикорупційній діяльності.
 8. Організаційні механізми антикорупційної співпраці державних органів з громадськими організаціями і громадянами в Україні.
 9. Принципи партнерства у взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції.
 10. Принципи й інституційна база громадського контролю: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії.
 11. Методи громадського контролю у міжнародній та вітчизняній практиці.
 12. Основні проблеми громадського контролю за діяльністю органів публічної влади в Україні.
 13. Умови дієвості громадського контролю для запобігання та протидії корупції.
 14. Критерії ефективності взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні корупції.
 15. Антикорупційний потенціал вітчизняний громадських організацій.
 16. Можливості залучення широкої громадськості до антикорупційної діяльності.

Семінарське заняття до теми 4.2

"Співпраця державних органів з громадськістю у запобіганні корупції"

Мета: формування та розвиток вмінь і навичок виявляти потреби та визначати шляхи розширення державно-громадської співпраці у запобіганні корупції.

Питання для обговорення:

1. Доступ громадян до публічної інформації як основа співпраці державних органів з громадськістю у запобіганні корупції.
2. Інституційне забезпечення доступу громадян до публічної інформації.
3. Засоби забезпечення доступу громадян до публічної інформації.
4. Основні принципи та завдання активної співпраці державних органів з громадськістю у запобіганні корупції.
5. Особлива ролі ЗМІ у вирішенні проблеми корупції.
6. Ключові характеристики ЗМІ як активного суб'єкта запобігання корупції.

7. Стимулювання участі громадських організацій у антикорупційній діяльності.

8. Публічність вироблення політики за участю представників громадськості як засіб запобігання корупції.

9. Функціонування спеціальних громадських організацій антикорупційної спрямованості.

Семінарське заняття до теми 4.3 "Громадський контроль як засіб запобігання корупції"

Мета: формування та розвиток вмінь і навичок розробляти рекомендації щодо запровадження дієвого громадського контролю за діяльністю органів публічної влади.

Питання для обговорення:

1. Закон України "Про запобігання корупції" про можливості здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції.

2. Необхідність прийняття спеціального закону "Про громадський контроль" та основні принципи його побудови.

3. Громадськість як суб'єкт контролю за діями органів публічної влади.

4. Сутність та застосування громадського моніторингу.

5. Сутність та застосування громадської експертизи.

6. Сутність та застосування громадського аудиту.

7. Сутність та застосування громадського розслідування.

8. Дієвість громадського контролю в умовах сучасної держави.

Джерела для обов'язкового вивчення:

1. Конспект лекцій з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 4.

2. Методичні рекомендації з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні", розділ 4.

Рекомендовані додаткові джерела для вивчення:

1. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : навч. посіб. / І. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – К. : Вид-во Ліра-К, 2016. – 192 с.

2. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. / авт. кол. : Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, Т. П. Крушельницька, С. О. Кравченко та ін. ; за ред. Ю. П. Сурміна, А. М. Михненка. – К. : НАДУ, 2011. – 388 с.

3. Громадянське суспільство в Україні: становлення та розвиток : навч. посіб. / кол. авт. : А. М. Михненко, С. О. Кравченко, І. В. Пантелейчук та ін. – К. : УкрСІЧ, 2015. – 347 с.

4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на

- публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування : монографія / авт. кол. : В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер. авт. кол.) та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. – К. : Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524 с.
5. Доступ до інформації та електронне урядування / авт.-упоряд. М. С. Демкова, М. В. Фігель. – К. : Факт, 2004. – 336 с.
 6. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // Уряд. кур'єр. – 2011. – 15 лют.
 7. Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // Голос України. – 2014. – 25 жовт.
 8. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / авт. кол. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), О. В. Руснак, А. М. Мудров, С. О. Кравченко та ін. ; за ред. А. М. Михненка. – 4-те вид., перероб. й доп. – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2013. – 666 с.
 9. Ібрагімова І. М. Прозорість влади : основи забезпечення інформаційної взаємодії державних органів з громадськістю (презентаційні схеми) / І. М. Ібрагімова. – К. : ПРООН, 2002. – 30 с.
 10. Коррупция и борьба с ней : роль гражданского общества / под ред. М. Б. Горного. – СПб. : Норма, 2000. – 272 с.
 11. Крупник А. С. Громадський контроль : сутність та механізми здійснення / А. С. Крупник // Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2007. – Вип. 1. – <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppd/2007-1/07kassmz.htm/odyframe.htm>
 12. Крупник А. С. Зарубіжний досвід громадського контролю : уроки для України / А. С. Крупник // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 14. – С. 146–154.
 13. Механізми взаємодії суспільства та влади : підручник / кол. авт. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), С. О. Кравченко, В. Ф. Мартиненко та ін. – К. : НАДУ, 2013. – 210 с.
 14. Основы противодействия коррупции (системы общегосударственной этики поведения) / под науч. ред. С. В. Максимова. – <http://www.transparencykazakhstan.org/UserFiles/file/68d.pdf>
 15. Прохоренко О. Я. Корупція по-українськи (сутність, стан, проблеми) : монографія / О. Я. Прохоренко. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 168 с.

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ

Самостійна робота слухача у межах навчальної дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні" передбачає написання та презентацію ним творчої роботи до кожного розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором. Виконання цієї роботи орієнтоване на практичне застосування знань і розвиток вмінь, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів та обдумування слухачем питань відповідно до обраної тематики. Викладення необхідних матеріалів повинно бути лаконічним, чітко сформульованим і відповідати суті проблеми. Результатом написання творчої роботи є обґрунтований авторський висновок щодо обраної тематики і можливі практичні рекомендації.

Творча робота повинна бути підготовлена слухачем індивідуально. Вона надається у електронному вигляді (файлом) викладачеві, а її результати презентуються під час семінарського заняття за відповідною тематикою у формі короткої доповіді (3-4 хв.) та відповідей на поставлені запитання.

Творча робота має висвітлювати:

- основні теоретичні положення за обраною темою;
- практичне значення теоретичних положень, можливі підходи та шляхи їх практичного застосування;
- висновки, що коротко відображають результати проведеного слухачем дослідження;
- перелік використаних джерел, оформлених згідно із вимогами.

Творча робота має бути оформлена як документ Microsoft Word формату А4, шрифт Times New Roman, 14 кегель, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – 2 см з усіх боків. Титульний аркуш творчої роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва інституту; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, шифр академічної групи; рік написання творчої роботи. За титульним аркушем слідує план творчої роботи, в якому треба виділити всі її структурні частини. У плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного пункту. Обсяг творчої роботи визначається вмінням слухача стисло і водночас вичерпно розкрити тему: узагальнити теоретичні напрацювання за напрямом, що розглядається, оцінити їх прикладне значення, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. Обсяг роботи – 10-15 сторінок. Обов'язковою вимогою є чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [N, с. M] (N означає номер джерела у наведеному в кінці їх переліку, а M – номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати в творчій роботі таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Перелік використаних джерел (не менше 7 позицій) оформляється згідно з діючими правилами. У творчій роботі мають бути обов'язково викладені авторські висновки та пропозиції.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль засвоєння знань слухачів з дисципліни "Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні" здійснюється у формі усного опитування відповідно до орієнтовного переліку питань, що наведені нижче.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Історичні корені поняття "корупція".
2. Сучасні підходи до розуміння корупції.
3. Корупція як невід'ємний атрибут держави.
4. Еволюція розуміння корупції у вітчизняному законодавстві.
5. Основні форми корупції.
6. Корупція як інституційна пастка.
7. Деструктивні наслідки корупції для суспільства (політичні, економічні, соціальні, духовно-моральні).
8. Громадяни держави як головні жертви корупції.
9. Поняття, загальна характеристика та різновиди політичної корупції.
10. Сутність та різновиди захоплення (привласнення) держави.
11. Поняття й особливості адміністративної та побутової корупції.
12. Вплив культури суспільства на рівень корупції.
13. Дослідження міжнародної організації Transparency International у галузі корупції.
14. Дослідження корупції інших міжнародних організацій.
15. Сутність та необхідність антикорупційної політики в публічному управлінні.
16. Розуміння місії антикорупційної політики.
17. Загальні напрями антикорупційної політики.
18. Запобігання корупції як пріоритет антикорупційної політики.
19. Поняття запобігання корупції: сучасні підходи.
20. Основні складові суспільної організації, що спрямована на запобігання корупції.
21. Двадцять керівних принципів боротьби з корупцією Ради Європи.
22. Основні групи принципів антикорупційної діяльності в публічному управлінні.
23. Загальні принципи антикорупційної діяльності: зміст та основна характеристика.
24. Критична важливість політичного забезпечення антикорупційної діяльності.
25. Сутність системності антикорупційної діяльності.
26. Наукове забезпечення антикорупційної діяльності.
27. Зміст правових принципів антикорупційної діяльності.

28. Характеристика управлінських принципів антикорупційної діяльності.
29. Значення реформи публічного управління для запобігання корупції.
30. Принцип етизації та його практичне втілення.
31. Сутність та реалізація принципу відділення влади від бізнесу.
32. Принцип використання економічних механізмів для зменшення рівня корупції.
33. Принципи взаємодії держави та суспільства у антикорупційній діяльності.
34. Необхідність антикорупційної стратегії та її основні різновиди.
35. Сутність стратегічного підходу "війни" з корупцією.
36. Переваги та недоліки стратегії "війни" з корупцією.
37. Сутність стратегічного підходу системного усунення причин корупції.
38. Багатовекторна стратегія боротьби із захопленням держави і адміністративною корупцією Світового банку.
39. Антикорупційна стратегія Нідерландів.
40. Типова стратегія усунення причин корупції на митниці Міжнародного валютного фонду.
41. Переваги та недоліки стратегії системного усунення причин корупції.
42. Сутність стратегічного підходу "свідомої пасивності" щодо корупції.
43. Переваги та недоліки стратегії "свідомої пасивності" щодо корупції.
44. Підхід системного усунення причин корупції як основа антикорупційної політики для конкретної країни.
45. Поняття корупціогенних чинників.
46. Сучасні класифікації корупціогенних чинників.
47. Зміст та основна характеристика політичних корупціогенних чинників.
48. Роль політичної еліти у зменшенні рівня корупції.
49. Економічні корупціогенні чинники: сутність та особливості.
50. Вплив політичних партій на рівень корупції.
51. Оплата праці державних службовців як чинник впливу на рівень корупції.
52. Соціальні корупціогенні чинники.
53. Загальна характеристика правових корупціогенних чинників.
54. Типові корупціогенні чинники, пов'язані з недосконалістю законодавства та його невідповідністю суспільним реаліям.
55. Сутність та значення антикорупційної експертизи.
56. Загальна характеристика управлінських корупціогенних чинників.
57. Конфлікти інтересів при поєднанні у державних органах різних типів функцій.
58. Нерозвиненість адміністративного судочинства як корупціогенний чинник.
59. Корупціогенні чинники, пов'язані з наданням адміністративних послуг.
60. Поняття та негативна роль інформаційної корупції.
61. Культурно-етичні корупціогенні чинники.
62. Виявлення та усунення корупціогенних чинників як ядро антикорупційної політики.
63. Сукупність універсальних напрямів реалізації антикорупційної політики щодо запобігання корупції.

- 64.Корекція законодавства для зменшення причин корупції.
- 65.Удосконалення засад формування і організації вищих органів державної влади як антикорупційний напрям.
- 66.Усунення корупціогенних чинників через структурно-функціональне упорядкування системи органів виконавчої влади.
- 67.Зміна принципів державної служби і контроль за майновим становищем представників влади у контексті запобігання корупції.
- 68.Ефективний контроль за розподілом і витрачанням бюджетних коштів як антикорупційний напрям.
- 69.Шляхи удосконалення економічної політики для запобігання корупції.
- 70.Зміцнення судової влади як пріоритетний напрям протидії корупції для перехідних країн.
- 71.Значення та шляхи формування антикорупційної культури українського суспільства на сучасному етапі.
- 72.Характеристика основних міжнародних антикорупційних документів.
- 73.Основний зміст Закону України "Про запобігання корупції".
- 74.Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення відповідно до Закону України "Про запобігання корупції".
- 75.Основні напрями антикорупційної діяльності, передбачені Законом України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014 – 2017 рр."
- 76.Види злочинів, що пов'язані з корупцією, згідно з Кримінальним кодексом України.
- 77.Види правопорушень, що пов'язані з корупцією, у Кодексі України про адміністративні правопорушення.
- 78.Антикорупційні ідеї нового Закону України "Про державну службу".
- 79.Підзаконні акти, що регулюють діяльність організаційних структур у сфері антикорупційної діяльності в Україні.
- 80.Правові засади антикорупційної експертизи.
- 81.Правова регламентація проведення службових розслідувань.
- 82.Запобігання корупції через механізм спеціальних перевірок.
- 83.Правила етичної поведінки державних службовців як інструмент запобігання корупції.
- 84.Правова регламентація функціонування Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення.
- 85.Класифікація органів з протидії корупції за рівнями публічної влади.
- 86.Різновиди суб'єктів протидії корупції за функціональним призначенням.
- 87.Система взаємодії суб'єктів протидії корупції.
- 88.Роль вищих органів державної влади України у антикорупційній діяльності.
- 89.Національна рада з питань антикорупційної політики: статус та основні завдання.
- 90.Основні функції Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики.
- 91.Спеціальні державні антикорупційні органи як ключовий елемент

- організаційного забезпечення антикорупційної діяльності.
92. Модель спеціалізованого поліцейського відомства або спецслужби з протидії корупції.
 93. Модель координаційного державного органу неполіцейського типу для антикорупційної діяльності.
 94. Шляхи забезпечення ефективності діяльності державних антикорупційних органів.
 95. Національне антикорупційне бюро України: статус, порядок формування, основні функції, гарантії незалежності.
 96. Діяльність Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України у галузі боротьби з корупцією.
 97. Національне агентство з питань запобігання корупції як ключова структура у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики.
 98. Роль Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у запобіганні та протидії корупції.
 99. Функціонування уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у апаратах органів виконавчої влади, на підприємствах, в установах та організаціях.
 100. Інститути громадянського суспільства як важливі суб'єкти антикорупційної діяльності.
 101. Шляхи підвищення ролі громадянського суспільства у антикорупційній діяльності.
 102. Забезпечення прозорості діяльності органів публічної влади як важливий антикорупційний напрям.
 103. Елементи дієвого закону про доступ до інформації.
 104. Інституційне забезпечення реалізації права громадян на доступ до інформації.
 105. Підходи та засоби інформування громадян про діяльність органів публічної влади.
 106. Принципи партнерства у взаємодії держави та громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції.
 107. Роль ЗМІ у антикорупційній діяльності.
 108. Критично важливі засади діяльності ЗМІ з точки зору запобігання корупції.
 109. Шляхи та організаційні механізми антикорупційної співпраці державних органів з громадськими організаціями і громадянами.
 110. Запровадження хартії громадян як антикорупційний інструмент у міжнародній практиці.
 111. Поняття громадського контролю за діяльністю органів публічної влади та його значення для запобігання та протидії корупції.
 112. Принципи й інституційна база громадського контролю.
 113. Поширені методи громадського контролю у міжнародній практиці.
 114. Умови дієвості громадського контролю для запобігання та протидії корупції.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

1. Антикорупційна політика держави: складові та напрями реалізації : навч. посіб. / авт. кол. : С. М. Серьогін (кер. авт. кол.), В. В. Баштанник, Н. А. Липовська та ін. ; за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 476 с.
2. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : навч. посіб. / І. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – К. : Вид-во Ліра-К, 2016. – 192 с.
3. Баришніков В. М. Запобігання та протидія проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування : навч.-метод. посіб. / В. М. Баришніков. – К. : ІПК ДСЗУ, 2013. – 172 с.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування : монографія / авт. кол. : В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер. авт. кол.) та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. – К. : Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524 с.
5. Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // *Голос України*. – 2014. – 25 жовт.
6. Запобігання і протидія проявам корупції як елемент модернізації системи державної служби. – Івано-Франківськ : Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації, 2012. – 237 с. – http://www.center.gov.ua/component/k2/item/download/146_3b519620dd600d2631401f53081e8eb8
7. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / авт. кол. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), О. В. Руснак, А. М. Мудров, С. О. Кравченко та ін. ; за ред. А. М. Михненка. – 4-те вид., перероб. й доп. – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2013. – 666 с.
8. Клеменчич Г. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей / Г. Клеменчич, Я. Стусек. – Париж : ОЕСР, 2007. – 132 с. – <http://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>
9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : підписана 31 жовт. 2003 р. ; ратифікована Україною 18 жовт. 2006 р. // *Відом. Верхов. Ради України*. – 2007. – № 49. – С. 2048.
10. Корупційні ризики надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності в Україні / І. Коліушко, В. Тимощук, І. Бекешкіна, О. Банчук та ін. – К. : Москаленко О.М. ФОП, 2009. – 196 с.
11. Корупція в Україні : причини поширення та механізми протидії. Зелена книга державної політики / Дрьомов С. В., Кальниш Ю. Г., Клименко Д. Б. та ін. – К. : ДП "НВЦ "Пріоритети", 2010. – 88 с.
12. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією : підписана 27 січ. 1999 р. ; ратифікована Україною 18 жовт. 2006 р. // *Відом. Верхов. Ради України*. – 2007. – № 47. – С. 2028.
13. Механізми взаємодії суспільства та влади : підручник / кол. авт. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), С. О. Кравченко, В. Ф. Мартиненко та ін. – К. :

- НАДУ, 2013. – 210 с.
14. Михненко А. М. Корупція як негативне суспільне явище : навч.-метод. матеріали / А. М. Михненко, С. О. Кравченко. – К. : НАДУ, 2011. – 152 с.
 15. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія / Є. В. Невмержицький. – К. : КНТ, 2008. – 368 с.
 16. Про двадцять принципів боротьби з корупцією : Резолюція (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи від 6 листоп. 1997 р. № 994_845. – http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_845&p=1293820863867619

Додаткові джерела

1. Антикоруptionная политика : учеб. пособ. / под ред. Г. Сатарова. – М. : РА "СПАС", 2004. – 368 с.
2. Бездольний М. Ю. Державно-правовий механізм протидії корупції / М. Ю. Бездольний // Форум права. – 2009. – № 2. – С. 38-43.
3. Борьба с коррупцией в переходный период. Вклад в обсуждение стратегии / под рук. С. Прадхана. – Вашингтон : Всемирный банк, 2000. – 162 с. – <http://ravroz.ru/files/borbaskorrupt.pdf>
4. Громадянське суспільство в Україні: становлення та розвиток : навч. посіб. / кол. авт. : А. М. Михненко, С. О. Кравченко, І. В. Пантелейчук та ін. – К. : УкрСІЧ, 2015. – 347 с.
5. Деякі питання проведення антикорупційної експертизи : наказ Міністерства юстиції України від 18 берез. 2015 р. № 383/5 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 24. – С. 443.
6. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 6 : Державна служба. – 2011. – 524 с.
7. Закон України "Про державну службу" від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // Голос України. – 2015. – 31 груд.
8. Закон України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки" від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VII // Голос України. – 2014. – 25 жовт.
9. Закон України "Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів" від 10 листоп. 2015 р. № 772-VIII // Голос України. – 2015. – 10 груд.
10. Закон України "Про Національне антикорупційного бюро України" від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII // Голос України. – 2014. – 25 жовт.
11. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / авт. кол. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), Р. П. Марчук, А. М. Мудров, С. О. Кравченко та ін. ; за ред. А. М. Михненка. – К. : НАДУ, 2010. – 360 с.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
13. Коррупция в мире и международная стратегия борьбы с ней : монография / под ред. В. А. Номоконова. – Владивосток : Юрид. ин-т ДВГУ, 2004. –

- 200 с.
- 14.Кравченко С. О. Напрями формування антикорупційної культури українського суспільства / С. О. Кравченко, І. В. Пантелейчук // Вісн. НАДУ. – 2012. – № 2. – С. 5-13.
 - 15.Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Голос України. – 2001. – 19 черв.
 - 16.Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Голос України. – 2012. – 19 трав.
 - 17.Манжола П. Удосконалення механізмів координації державної політики протидії корупції / П. Манжола. – <http://old.niss.gov.ua/monitor/July2009/11.htm>
 - 18.Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : монографія / М. І. Мельник. – К. : Атіка, 2001. – 304 с.
 - 19.Невмержицький Є. В. Корупція як соціально-політичний феномен : автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра політ. наук : спец. 23.00.02 "Політичні інститути та процеси" / Є. В. Невмержицький. – К., 2009. – 36 с.
 - 20.Основы противодействия коррупции (системы общегосударственной этики поведения) / под науч. ред. С. В. Максимова. – <http://www.transparencykazakhstan.org/UserFiles/file/68d.pdf>
 - 21.Основы противодействия коррупции : учеб. пособ. / под ред. И. И. Рогова, К. А. Мамаи, С. Ф. Бычковой. – Алматы : ОФ "Транспаренси Казахстан" ; ОФППИ "Интерлигал" в Казахстане, 2004. – 328 с.
 - 22.Питання запобігання та виявлення корупції : постанова Кабінету Міністрів України від 4 верес. 2013 р. № 706 // Уряд. кур'єр. – 2013. – 3 жовт.
 - 23.Побережний В. В. Сутність та причини корупції в системі органів державної влади / В. В. Побережний // Державне управління : теорія та практика. – 2010. – № 2. – <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10pvvodv.pdf>
 - 24.Полтерович В. М. Факторы коррупции / В. М. Полтерович // Экономика и мат. методы. – 1998. – Т. 34. – Вып. 3. – С. 30-39.
 - 25.Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи : наказ Міністерства юстиції України від 23 черв. 2010 р. № 1380/5. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1380323-10>
 - 26.Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення : наказ Міністерства юстиції України від 11 січ. 2012 р. № 39/5 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 6. – С. 63.
 - 27.Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців : постанова Кабінету Міністрів України від 11 лют. 2016 р. № 65 // Уряд. кур'єр. – 2016. – 20 лют.
 - 28.Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції : постанова Кабінету Міністрів України від 18 берез. 2015 р. № 118 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 24. – С. 31.
 - 29.Прохоренко О. Я. Корупція по-українськи (сутність, стан, проблеми) :

- монографія / О. Я. Прохоренко. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 168 с.
30. Pope J. Confronting corruption: The elements of a national integrity system / J. Pope. – Berlin : Transparency International, 2000. – 364 p. – <http://www.transparency.org/publications/sourcebook>
31. UN anti-corruption toolkit / ed. by P. Langseth. – 2d ed. – Vienna : United Nations, 2004. – 655 p. – http://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/toolkit/corruption_un_anti_corruption_toolkit_sep04.pdf

Інтернет-ресурси

1. Антикорупційна мережа для Східної Європи та Середньої Азії Організації економічного співробітництва та розвитку. – http://www.oecd.org/pages/0,3417,en_36595778_36595861_1_1_1_1_1,00.html
2. Антикорупційний портал. – <http://www.acrc.org.ua>
3. Всеукраїнська громадська організація "Комітет по боротьбі з корупцією в органах державної влади, правоохоронних органах, прокуратурі та судах". – <http://www.komitet-k.org.ua>
4. Генеральна прокуратура України. – <http://www.gp.gov.ua>
5. Група держав по боротьбі з корупцією Ради Європи (GRECO). – <http://www.coe.int/en/web/greco>
6. Законодавство України. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/a>
7. Міністерство юстиції України. – <http://www.minjust.gov.ua>
8. Міжнародна організація Transparency International. – <http://www.transparency.org>
9. Міністерство внутрішніх справ України. – <http://www.mvs.gov.ua>
10. Організація Об'єднаних Націй в Україні. – <http://www.un.org.ua/ua>
11. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – <http://www.president.gov.ua>
12. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. – <http://www.undp.org>
13. Світовий Банк. Боротьба з корупцією. – <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPUBLICSECTOR/ANDGOVERNANCE/EXTANTICORRUPTION/0,,menuPK:384461~pagePK:149018~piPK:149093~theSitePK:384455,00.html>
14. Служба безпеки України. – <http://ssu.kmu.gov.ua>
15. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – <http://www.kmu.gov.ua/ua>

Навчальне видання

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

*Кравченко Сергій Олександрович
Пристайко Валерій Володимирович*

Методичні рекомендації

В авторській редакції

Підписано до друку __.12.2018 р.
Формат 60x84/16. Друк офсетний. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Обл-вид. арк. ____.
Умов. друк. арк. _____. Наклад 100 прим.

Віддруковано у типографії «ПП«КП»УкрСІЧ» з оригіналів авторів.
02660, Київ, вул. Магнітогорська, 1, оф. 216, тел. 224-58-24